

MOJE SJEĆANJE NA IZVEDBU MISSAE CAECILIANAE U DUBROVNIKU GODINE 1954.

Ivan Bošković, Split

Prije dvadeset godina, prigodom svečane proslave stote obljetnice proglašenja dogme o Bezgrešnom začecu, u Dubrovniku je u crkvi Male braće dne 8. prosinca 1954. izvedena misa »Cecilijana« hrvatskog skladatelja *Albe Vidakovića*. Izvedba tog djela bila je ne samo sjajni ukras tog iznimnog slavlja nego i najveći uspjeh tada još mladog pjevačkog zbora Male braće,¹ koji je dotad izveo čitav niz različitih skladbi, među ostalim i *Vidakovićeve* »Missu simplex«, i to sa znatnim uspjehom. Ipak, »Cecilijana« je bila prvi pravi ispit njegovih sposobnosti i zrelosti.

Uvježbavanje »Cecilijane«, počelo je u ljetu godine 1954. Prve je pokuse vodio sam *Vidaković*, koji je u to vrijeme sređivao Glazbeni arhiv samostana Male braće. Njegov ustrajni i strpljivi rad s mladim pjevačima, i to sa svakim posebno, a naravno i sa cijelim zborom, bila je solidna osnova za kasnije vježbe, koje je vodila *s. Mercedes Visković*, službenica milosrđa, inače stalni dirigent tog zbora.

Što se više bližio dan izvedbe, pokusi su bili sve učestaliji, a rezultati sve bolji. Pjevači su tako spremno dočekali dubrovačku praiizvedbu tog djela, svjesni vrijednosti i složenosti *Vidakovićeve* skladbe, kao i značenja što će ga izvedba »Cecilijane« imati za daljnji rad njihova zbora, kao i za glazbeno-crkveni život Dubrovnika uopće.

U okviru višednevne proslave spomenute obljetnice u crkvi Male braće održano je i nekoliko koncerata dubrovačkih crkvenih zborova. Uoči samog blagdana, 7. prosinca navečer, pred oko dvije tisuće slušatelja, duhovni je koncert priredio i zbor Male braće, koji je i tim nastupom dokazao, da je vrlo dobro pripremljen za svoj najvažniji ispit — izvedbu »Cecilijane«.²

Na sam blagdan na pjevalištu Male braće bilo je točno trideset i dvoje pjevača i pjevačica, od kojih neki nisu imali odveć veliko pjevačko iskustvo, pa je uspjeh što su ga postigli tim značajniji i vredniji. Izvedbom je ravnala *s. Mercedes Visković*, a na orguljama je pratio *o. dr. Jordan Kuničić*, dominikanac. Izvedba je u potpunosti uspjela, te je time okrunjen višemjesečni, počesto i naporni rad zbora.

Izvedbu »Cecilijane«, koju su nazočni izvanredno primili, povoljno su ocijenile i neke istaknute osobe iz dubrovačkog vjerskog i kulturnog života. Budući da sam zabilježio nekoliko takvih mjerodavnih izjava, objavljujem ih na ovom mjestu kao skromni spomen na nezaboravnu izvedbu *Vidakovićeve* skladbe, a u povodu desete obljetnice njegove prerane smrti.

Dubrovački biskup, sad već pokojni *Pavao Butorac*, rekao je poslije mise članovima zbora: »Vrlo ste lijepo pjevali. Misa je duga i teška, ali vi ste je s uspjehom svladali. Ja vam čestitam«. Kasnije je pak izjavio osnivaču i upravitelju zbora *dru Jeronimu Bakotinu* i ostalim članovima samostanske zajednice:

»Ova vam misa služi kao diploma. Kad ste nju svladali i izveli s ovim uspjehom, za vaš zbor više ne postoje poteškoće; sad možete sve izvoditi«.

Sudac, kazališni glumac i dugogodišnji član i solist dubrovačkog Crkvenog pjevačkog zbora *Lino Sapro* ocijenio je izvedbu riječima: »Misu ste izveli izvanredno. Ona vam je diploma. Ja sam imao partituru u rukama i pratio sam cijelo vrijeme. Sve je bilo na mjestu. Svaka vam čast. Ja vam čestitam«. A violončelist *Horacije Kraljić*, član Gradskog orkestra: »Pjevali ste vrlo dobro. Bilo je na nekoliko mjesta manjih pogrešaka, ali ja sam zbilja iznenađen«.

Pred biskupom *Butorcem* i drugim crkvenim osobama ravnateljica zbora *s. Mercedes Visković* rekla je: »Radila sam s mnogo zborova, ali požrtvovnijeg od ovog nisam našla. Zadnji mjesec i po dana mi smo svaki dan imali pokuse, što predstavlja veliki i teški napor. Ni s jednim drugim zborom ne bih tako rado radila kao s ovim. Oni su jako požrtvovni. I treba uzeti u obzir da je ovo mladi zbor koji je, tako reći, tek počeo pjevati«.

O izvedbi »Cecilijane« izvijestio je i »*Vjesnik*« Provincije Sv. Jeronima u prvom broju godine 1955.: »*Mješoviti trećoredski zbor po prvi je put izveo veliku Misu preč. Albe Vidakovića: 'Missae Caecilianae'. U muzičkim krugovima vladao je veliki interes za ovu izvedbu. Osobe u ovoj stvari kompetentne ostale su iznenađene izvedbom i zrazile su svoje čestitke. Misa je ostavila dubok utisak na prisutne. To je stvar koju u ovim svečanostima treba posebno istaknuti kao nešto izvanredno. Misu je počeo uvježbavati sam Autor, a nastavila je Č. S. Mercedes Visković. Na orguljama, kao i sve ostalo za vrijeme ovih svečanosti, pratio je Misu pošt. o. dr. Jordan Kuničić O. P., koji se odazvao molbi spremno, s mnogo ljubavi i požrtvovnosti čime je ne samo učinio uslugu u ovoj stvari nego je ovim pružio jedan dokaz više bratske povezanosti i međusobnog pomaganja dvaju Redova«.*

Poslije »praiizvedbe«, *Vidakovićeve* je »Cecilijana« u Dubrovniku izvedena nekoliko puta na raznim crkvenim svečanostima, između ostaloga i u crkvi Službenica milosrđa na Pilama u prosincu 1954. prigodom proslave kanonizacije utemeljiteljice njihove družbe *bl. Marije Krucifikse de Rose*. Jednom izvedbom ravnao je i sam autor. Ne mogu sa sigurnošću tvrditi, ali čini mi se, da je to bilo u ljeto godine 1956. prigodom zlatne mise znamenitog crkvenog pisca *o. Pere Vlašića*. I o. Jeronim Bakotin misli da je *Vidaković* dirigirao na toj svečanosti, dok se *o. Eduardu Hrabru* čini da je to bilo na zlatnoj misi kanonika *don Dušana Mičića* na blagdan Bezgrešne, godine 1955. *O. Eduard Hrabar* ujedno se sjeća da je *Vidaković* o dubrovačkoj izvedbi »Cecilijane« rekao otprilike sljedeće: »*To je moglo biti i bolje, kad bi bio jači zbor, ali ja sam ipak vrlo zadovoljan. Zadovoljan sam načinom na koji je moja učenica s. Mercedes radila sa zborom; ona je točno pogodila moju zamisao, ritam i dinamiku«.*

Nesumnjivo je da bi izvedba »Cecilijane« u povoljnijim prilikama, s iskusnijim izvođačima i većim zborom mogla i morala biti bolja. Međutim, činjenica je da ju je zbor Male braće, prema svojim mogućnostima, izveo na tada najbolji mogući način, pa se stoga o toj izvedbi može govoriti kao o izvanrednom događaju u dubrovačkom crkveno-glazbenom životu i iznimnoj svečanosti hrvatske duhovne glazbe.

¹ Pjevački zbor franjevačkih trećoredaca osnovao je godine 1948. agilni i zaslužni upravitelj Trećega reda sv. Franje u Dubrovniku *o. dr. Jeronim Bakotin*. Zbor je u početku imao samo 19 članova. Do danas je izveo veliki broj različitih skladbi, prvenstveno višeglasnih misa. Osim u Maloj braći i drugim dubrovačkim crkvama, nastupao je u raznim gradovima, mjestima i na otocima južne Hrvatske. Tijekom proteklih godina zborom su ravnali *o. Kvirin Orlić*, *o. Stanko Plepel*, *o. Ivan Peran*, *s. Mercedes Visković*, *o. Ferdo Barada*, *o. Dinko Vlašić* i *o. Ante Pupičić*, te povremeno *Albe Vidaković*, *Antun Gjivanović*, *o. dr. Jordan Kuničić* (kao orguljaš), *Horacije Kraljić* i drugi.

² Iako nije u izravnoj vezi s izvedbom »Cecilijane«, mislim da nije na odmet na ovom mjestu donijeti program tog koncerta, koji je izgledao ovako:

1. S. M. Fosić: *Tko je Ona?*
Četveroglasni mješoviti zbor
2. W. A. Mozart: *Agnus Dei*
Sopran solo: *Veljka Sambrailo*
3. J. S. Bach: *Tokata i fuga*
Na orguljama solo: *dr. Jordan Kuničić*
4. I. Muhvić: *Zdravo Marijo*
Bariton solo: *Tonči Capurso*

5. J. Goller: *Molba*

Četveroglasni mješoviti zbor i sopran solo: Nika Vukovac

Koncertom je ravnala s. Mercedes Visković, a na orguljama je pratio o. dr. Jordan Kuničić.

MOJA SJECANJA NA ALBU VIDA KOVIĆA

Ivan Brkanović, Zagreb

Albu Vidakovića sam upoznao na Konzervatoriju 1941. god. gdje je djelovao kao profesor teoretskih predmeta kao i ja. U tom kolegijalnom odnosu on je bio uvijek ugodan i dobar, a iz tih kolegijalnih odnosa razvilo se postepeno između nas prijateljstvo u pravom smislu riječi. On mi je pričao o svom boravku u Rimu, o »Sv. Ceciliji«, o njegovom profesoru, o studiju, o radovima koje je tamo izradio, o Subotici i o Hrvatskoj koju je beskrajno volio i bio joj odan. Ja sam mu pričao o Bersi, o mojim prvim uspjesima, o *Kvartetu*, o *Triptihonu*, o Kotoru i o Parizu, i o domovini koja mi je bila jednako opterećenje kao i njemu. U tim strašnim danima rata kad su se ljudi nekako izmijenili i postali egoistično egocentrični, ja sam se razočarano povukao u svoju ljušturu, sav obuhvaćen nekim beznadnim pesimizmom. Albe je bio onaj koji je u tim teškim i zlokobnim danima mojim ulijevao svjetlost nade. »Uhvati se, čovječe, posla, piši i napiši, pa će iz te tmine dneva naših izbiti radost naše vjere!« — znao bi mi reći. I tada negdje o sv. Luki kad je moje kršno ime, bili su u mom selu od strane Talijana strijeljani neki moji znanci i prijatelji. Ogorčen na te zločine odlučih da proširim moj *Triptihon*, odnosno njegov drugi stavak — *Obred u crkvi* — koji govori o bezvrijednosti života bogata čovjeka, i treći stavak — *Apoteozu guslaru* (»Gusle mile, davorijo lipa, Gusle mile, ne ostale puste, Ne dvorile, davorijo lipa, Ne dvorile gospodara slipa, Već veselu braću i družinu«). Kad sam Albi saopćio svoju namjeru, on oduševljen tekstom reče mi: »Evo, to radi, evo smisla, evo svrhe u prkos vremenu ovom«. Kasnije sam napisao *Krijes planine*, pa kad je čuo nov *Triptihon* i vidio *Krijes planine* reče: »Evo, čovječe, i radosti za kojom si toliko žudio, vidiš da u radu treba tražiti smisao ove naše svagdašnjice«.

Nedeljom bi se našli na koru, na misi u 9 sati, pa bi poslije mise malo prošetali i pričali o dnevnim zbivanjima, a poslije podne običavao je doći k meni također na razgovor o kompozicijskim problemima. Na djelima njegovim i mojim nailazili bismo na pitanja u vezi s kompozicijskom i instrumentalnom tehnikom. To je bio jedan ugodan prijateljski intimni rad, a da nije bilo ničega što ne bi kao knjiga bilo za obojicu dostupno i otvoreno. U to vrijeme on je radio svoje mise i motete i sve što je bilo potrebno za crkvu, kao regens chori uložio je velike napore i znao je naročito o glavnim blagdanima, o Božiću, a pogotovo o Uskrsu, mnogo raditi i u tim danima biti potpuno fizički iscrpljen. Divio sam mu se kad bi od onih seoskih mališana znao postići gotovo reproduktivno čudo. I uza sav ogroman napor i umor nekako je znao ponosno i radosno zračiti. »Evo, Gospodine, i moj prilog!«, čitao sam tada na njegovu ozarenom licu. Negdje 1943. god. uvukao sam se u sebe i kao u nekom čudnom transu bacio sam se na *Ekvinocij*. Problema je bilo previše za moje kompozicijsko iskustvo, dileme i malodušje potiskuju zanos. »Ma, čovječe, ne zdvajaj, počni raditi i sve ćeš savladati«, govorio je. Rasle su stranice iz dana u dan, scena za scenom, čin za činom. »Evo, vidiš«, reko bi Albe, »ma nema toga što čovjek ne bi mogao savladati«. I tako dođoh do prve

slike II. čina. Stadoh malo. A što? Oluja! Nasmije se Albe: »Ne ćeš li nešto kao Rossini, kao Beethoven ili možda kao Wagner?«, O koje li sreće da ih ne poznam! »Ti dakle sumnjaš?«. »O ne, ja te samo upozoravam!«. »A ja ti kažem da ću tu biti uprkos svemu najvjerniji Brkanović. Pa moje je more, ja ga osjećam u svim njegovim raznolikostima, ja ga nosim u sebi, ja ga imam, i sad je najviše moje kad nije moje«. Zakrijesi se Albe: »Nikad ga izgubili nismo! Samo radi!«. Sirene su zavijale, ljudi su bježali iz Ilice, a mi smo za klavirom analizirali 2. sliku. Prozor do klavira u Kosirnikovoj ulici bio je otvoren i čujemo primjedu jednog prestrašenog: »Bože, kakve ovi imaju živce!«. Tada je i on počeo raditi na jednom orkestralnom djelu, pa smo i o tom razgovarali, gledali, analizirali i raspravljali, ali njegov svestrani interes već se tada ispoljavao u pravcu naučnog muzikološkog rada. Naravno, njega je zanimalo sve što je do tada bilo učinjeno. Naročito se zanimao za našu staru muziku i to je upućivalo na ono što je kasnije slijedilo. Nacionalni izraz u našoj muzici smatrao je ono što najviše muzički govori o nama, pa se pitao ne bi li se mogla na osnovi Kuhačeve studije o intervalima u našoj narodnoj muzici, sličnim analitičkim postupcima istražujući harmonijsku i melodijsku strukturu najuspjelijih djela nacionalnog smjera, doći do principa pomoću kojega bi se mogla stvoriti nekakva sintaksa hrvatskog muzičkog izražaja. Bio je mnogostran i o svemu se brinuo.

I poslije rata nalazio sam u njemu ohrabrujuću podršku. Naime djela koja sam završio krajem rata i kasnije, *Ekvinocij* (1945.) i *II. simfonija* (1946.), nikako nisu došla do izvedbe.

Naravno da sam bio beskrajno tužan. Nekako mi se činilo da je život izgubio svrhu. Albe bi onako srdačno i s pouzdanjem: »Čekaj, strpi se«.

I tako je bilo. Istom 1950. *Ekvinocij* je ugledao svjetlost pozornice, a *II. simfonija* izvedena je, čini mi se, iste godine na jednoj emisiji radiostanice. Poslije izvedbe *Ekvinocija* Albe, sretan kao i ja, uzbuđen kao i ja, umjesto lovor vijenca donio mi je jedan subotički pršut. A tada se živilo teško.

Poslije uspjeha koji sam imao s *Ekvinocijem* moja se situacija popravila, čak sam i u dva navrata bio biran za predsjednika Udruženja kompozitora Hrvatske. Dani su prolazili, radili smo svaki na svom poslu. Ja sam se nekako opredijelio za muzičko-scensko djelovanje, a Albe se sve više usmjeravao na naučno-istraživački rad. Kopao je po splitskim i dubrovačkim knjižnicama i o tom izvještavao, njegov interes usmjerio se i na Vinka Jelića, pa Jurja Križanića. Ovaj posljednji bio je i mene prilično zaokupio, naročito kada sam o njemu pročitao Krležin esej. Čak sam, bez uspjeha, molio Krležu da mi napiše libretto. Ma da je Vidakovićev stvaralački duh sada bio okupiran, kako rekoh, istraživačkim poslom, ipak želja za pedagoškim radom nije iščezla, pa mi je pričao kako ima nekih časnih sestara koje se spremaju za službu u crkvi u svojstvu orguljašica i voditeljica crkvenih zborova, te da s njima radi teoretske predmete, harmoniju, kontrapunkt i ostalo. Već se tada bavio idejom da osnuje pri Bogoslovnom fakultetu muzičko učilište za crkvenu muziku gdje bi se osposobljavali absolventi koji bi mogli vršiti muzičku službu u crkvi. Tu ideju je on u posljednjoj godini života i ostvario.

Kad sam se našao u teškim životnim uvjetima u kojima se mnogi ljudi nađu, Albe je došao nekako toplo ljudski, razložio bi prijateljski svoj stav i iznio svoje mišljenje. Rekao bi na kraju: »Ne mogu drugo nego da se molim Bogu za Tebe. U njegovim su rukama vremena moja. Ja sam se uzdao i neću se smesti dovijeka«. Kasnije sam otputovao u Sarajevo gdje ni prostorna udaljenost nije prekinula naše odnose. Kod god bih se našao u Zagrebu mi bismo se našli i popričali. Kad sam se ponovno vratio u Zagreb došlo je do izvedbe mojih *Helota* s kojima je Albe bio oduševljen, pa će onako smiješajući se: »Čovječe Božji, kad ćeš se jedanput smiriti. Vječno pro-